

ברכה על לוקשן, קרעפלאך, קניידלאך וקוגל

1 ברכות לז, א-ב

תניא ... אפאה ובשלה (לאחר שאפאה בתנור ועשאה לחם חזר ובשלה במים, רש"י) בזמן שהפרוסות קיימות (שלא נמוחו בבשולן, רש"י), בתחלה מברך עליה המוציא לחם מן הארץ ולבסוף מברך עליה ג' ברכות. אם אין הפרוסות קיימות, בתחלה מברך עליה בורא מיני מזונות ולבסוף מברך עליה ברכה אחת מעין ג.

אמר רב ששת האי חביצא (שמפרין בתוך האלפס לחם, רש"י), אף על גב דלית ביה פרורין כזית מברך עליו המוציא לחם מן הארץ, אמר רבא והוא דאיכא עליה תוריתא דנהמא (תואר מראית הלחם, רש"י).

2 רא"ש שם פ"ו ס"י

פרש"י שמבשלין לחם בתוך האילפס, וקשה לפירושו ... מברייתא דלעיל אין הפרוסות קיימות בתחלה מברך עליהם במ"מ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, ומפרש בירושלמי פרוסות קיימות בכזית אין פרוסות קיימות בפחות מכזית. ופירש ר"ת חביצה הם פירורי לחם שנדבקין יחד על ידי חלב ודבש.

3 שוע"ר סי' קסח

יח לחם גמור שנתבשל לא נתבטל מתורת לחם ע"י בישול ... ומברכים עליה המוציא וברכת המזון אפילו בלא קביעות סעודה, ואפילו אם נימוח בבישול ולא נשאר מכל פרוסה אלא כזית.

אבל פרוסה פחותה מכזית, בין שהיתה פרוסה גדולה ונחלקה בבישול, בין שהיתה פחותה מכזית קודם שנתבשלה, יצאה מתורת לחם ע"י בישול לענין ברכה, אפילו אם נראה שיש בה תאר לחם. שכיון שנתבשל אינו חשוב תאר לחם ומברך בורא מיני מזונות ומעין ג', אפילו אם אוכל שיעור קביעות סעודה מפירורים פחותים מכזית.

יט וכן פירורי לחם שמחברים ומדבקים אותם בקערה בדבש או חלב או מרק אם אין עליהם תאר לחם מחמת זה ואין בכל אחד בפני עצמו כזית אין מברכים עליהם המוציא וברכת המזון אפילו בקביעות סעודה.

כ וכן אם פירר הלחם לפירורים דקים כקמח וחזר וגבלם יחד ... כיון שעכשיו יש בהם כזית צריך לברך עליו המוציא וברכת המזון שבכזית אין צריך תאר לחם ... שכיון שהיו לחם גמור מתחילתם אינן יוצאים לעולם מתורת פת אא"כ אין בכל אחד כזית (ואינן מגובלים יחד בדרך לישא, אלא מחוברים בלבד ע"י איזה משקה המדבקם זה עם זה, או שנשרו בתוכו עד שהלך מהם תאר הלחם). ואפילו אם אחר הלישה טגנו במשקה או אפילו בישלם בקדרה לא נתבטלו מתורת לחם, כמו שבכזית לחם גמור לא נתבטל מתורת לחם ע"י טיגון ובישול.

4 סדר ברכת הנהנין פרק ב

יב יש אומרים שאין הטיגון במחבת מוציאה מתורת לחם גמור הואיל ומשקה שבמחבת הוא דבר מועט והעיסה היתה בלילתה עבה תחלה והרי זה כאילו נאפית בתנור ומברכין עליה המוציא וברכת המזון בכזית, ויש חולקים ואומרים שדין הטיגון כדין הבישול וכמו שיתבאר, וכן עיקר.

ומכל מקום אם אוכל כדי שביעה שהוא ספק של תורה (אף שמנין הברכות הוא מדברי סופרים מכל מקום מאחר שמשא רבינו עליו השלום תיקן ברכת הזן בברכה בפני עצמה לפתוח בברוך ולחתום בברוך ראוי להחמיר בספיקה כעין ספק של תורה) יש להחמיר שלא לאכול כי אם בתוך הסעודה של לחם גמור.

אבל הקובע סעודה על מיני טיגון לבדם אין לברך המוציא וברכת המזון לפי סברא האחרונה כי אם בורא מיני מזונות ומעין ג'.

וכל זה בטיגון אבל עיסה שנתבשלה בקדירה אין עליה תורת לחם כלל גם לסברא הראשונה ומברכין עליה בורא מיני מזונות ומעין ג' לעולם אפילו בקביעות סעודה ואפילו הן חתיכות גדולות (שקורין קניידליך או קרעפליך)

אך אם חזר ואפאה בתנור או במחבת בלי משקה חזר וירד עליו תורת לחם גמור, ואפילו הן חתיכות קטנות מכזית, ומברכין עליה המוציא וברכת המזון בכזית. ולפי סברא הראשונה שהטיגון במעט משקה דינו כאפייה, הוא הדין אם חזר וטגנה במחבת במשקה מעט.

יג) וכל זה בעיסה שנתבשלה קודם אפייתה אבל לחם אפוי שנתבשל בקדירה אין הבישול מוציאו מתורת לחם גמור לענין ברכה שלא לברך עליו המוציא וברכת המזון בכזית אלא אם כן נמחה הלחם בבישול עד שלא נשאר בפרוסות כזית בכל אחד, כי כל פרוסה שנשאר בה כזית לא נתבטלה עדיין מתורת לחם לענין ברכה אפילו אין בה תואר לחם כלל מחמת רוב הבישול. ואם לא נשאר בה כזית נתבטלה מתורת לחם לגמרי ואפילו נראה שיש עליה תואר לחם אינו חשוב תואר ומברכים עליה בורא מיני מזונות ומעין ג' לעולם אפילו קבע סעודה על פרוסות הרבה שנמחו בבישול ולא נשאר כזית בכל א'.

ויש אומרים שאפילו לא נמחו בבישול, אלא שמתחלה קודם הבישול פירר הפת לפרוסות קטנות פחותות מכזית כמו שנוהגין לעשות במצות בפסח, אפילו נראה שיש עליהן תאר לחם לא נחשב תואר, ואפילו חזרו ונדבקו על ידי הבישול ונעשו כזית. וספק ברכות להקל. ומכל מקום כל בעל נפש יחמיר לעצמו שלא לאכול מהן כדי שביעה אם יש עליהן תאר לחם, כי אם שיברך המוציא על כזית לחם גמור תחלה. ובטיגון יש להחמיר בכל ענין.

טו) ולא אמרו שכזית לחם אפוי אינו מתבטל מתורת לחם בבישול אפילו אין בו תאר לחם, אלא בכזית ראשון הנשאר קיים משעת האפייה, אבל לא בנתפרר וחזר ומתחבר בלישה.

סיכום

- 5 לוקשן או קרעפלאך במרק.**
ברכתו בורא מיני מזונות, אף כשאכל שיעור קביעות סעודה ושבע (סדר ברה"י ב, יב). ואינו חייב בחלה (שוע"ר קסח, טו).
- 6 קוגל של לוקשן אפויה בתנור.**
כיון שעשוי עם בצים וסוכר בלי מים, דינו כפת הבאה בכסנין, שמברכים במ"מ בפחות משיעור קביעות סעודה. ואם אכל פחות משיעור קביעות סעודה ושבע, יש להחמיר, כמו בפת הבאה בכסנין (סדר ברה"י ב, ב-ג). ולענין חלה (כשיש בה שיעור חלה), כל זמן שהיתה מיועדת לבישול במרק פטורה מהחלה, וכמתחיל ללוש אותה להכינה לאפיה מתחייבת בחלה (שוע"ר קסח, טו).
- 7 קרעפלאך או קוגל של לוקשן מטוגנות במחבת.**
בשוע"ר (קסח, טו-ז) כתב להקל בכל טיגון, לברך עליו בורא מיני מזונות, אף ששבע, מטעם ספק ברכות להקל. ובסדר ברה"י (ב, יב) כתב להחמיר בשבע, דהוי כעין ספק של תורה.
- 8 קניידלאך של מצה טחונה שמבשלים במרק.**
כיון שנעשה כעיסה, איבד תואר לחם, וכשנתבשל ברכתו במ"מ לד"ה אף בשיעור קביעות סעודה (סברה"י ב, טו), והיינו אף שע"י עשיית העיסה יש בכל אחת כזית (שוע"ר קסח, כ במוסגר).
- 9 קוגל ששל פירורי מצה שמטגנים.**
בשוע"ר (קסח, כ במוסגר) מבואר שדינו כפת כיון שלא נעשה כעיסה, ויש בו כזית. ובסדר ברה"י (ב, טו) מבואר דלא חשיב כזית, ומכל מקום חוששים לרש"י שיש בו תואר לחם כיון שלא נימוח ולא נעשה עיסה, וגם חוששים לסמ"ג שטיגון חשיב כאפי', ולכן לא יאכל אפילו פחות משיעור קביעות סעודה, אלא בתוך הסעודה.